

Homilie mgr. Liesen
Eucharistieviering met de uitvaart van Mgr. Ernst
29 mei 2017, H. Antoniuskathedraal in Breda

Eerste lezing:

Broeders en zusters, Gedenkt uw leiders die u het eerst het woord van God verkondigd hebben. Haalt u weer hun leven en de afloop van hun leven voor de geest; neemt een voorbeeld aan hun geloof. Jezus Christus is dezelfde gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid. Laat U niet van de wijs brengen door allerlei vreemde theorieën. Door Jezus willen wij God voortdurend een lofoffer brengen, de hulde namelijk van lippen die zijn Naam prijzen. Vergeet ook nooit elkaar goed te doen en te helpen, want dat zijn de offers die God behagen. Gehoorzaamt uw leiders en voegt u naar hen; zij zijn dag en nacht in de weer voor uw heil, want zij zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid. (Hebr 13,7-9a.15-17a)

Evangelie:

In die tijd begaven de elf leerlingen zich naar Galilea, naar de berg die Jezus hun aangewezen had. Toen zij Hem zagen, wierpen ze zich in aanbidding neer; sommigen echter twijfelden. Jezus trad nader en sprak tot hen: "Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde. Gaat dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest en leert hun te onderhouden alles wat Ik u bevolen heb. Ziet, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld." (Mt 28,16-20)

De lezingen vandaag zijn geïnspireerd door de wapenspreuk van mgr. Ernst: Christus heri et hodie (Christus is dezelfde gisteren en vandaag); het zijn woorden uit het Nieuwe Testament, uit de brief aan de Hebreëën. Die eerste lezing vormt in de liturgie vaak een koppel met het evangelie dat we zojuist hoorden: Jezus die op een berg bij zijn hemelvaart zijn leerlingen uitzendt. De samenhang is eenvoudig: daar op de berg begint in zekere zin de apostolische kerk, en – en dat is wezenlijk – dat "begin" is ook een "beginsel", een principe; in welke generatie van die kerk je ook leeft, wie de opvolgers van de apostelen ook zijn: Christus is en blijft dezelfde.

Als Christus steeds dezelfde is, "laat je dan niet van de wijs brengen" zegt de brief aan de Hebreëën. Wat is dat "de wijs"? De "wijs": dat is een bepaalde *wijze-van-doen*, een bepaalde manier van doen, die als leidend beginsel meegaat in de kerk door de tijd. Wat is die *wijze-van-doen* van Christus, die mgr. Ernst wilde vasthouden, en waarop hij zijn leven en werk in de kerk wilde bouwen, en waar hij zijn wapenspreuk van heeft gemaakt?

Als je op het stukje evangelie afgaat dat zojuist gelezen is, dan is het even schrikken, want Jezus presenteert zich bij de hemelvaart als iemand die bevelen geeft. Wat Hij zegt, staat allemaal in de gebiedende wijs: "Gaat ... maakt ... doopt ..." en tenslotte: "leert hun te onderhouden wat Ik u bevolen heb"; en Hij zegt er nog bij: "Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde"; een echte machthebber dus. Is dat de *wijze-van-doen* van Jezus: macht uitoefenen, regels opleggen? Daar hebben mensen van alle tijden moeite mee: niemand wil dat een ander macht uitoefent over hem of haar. We kunnen daar niet tegen; daar zijn we zelfs min of meer allergisch voor. Gelukkig is het evangelie langer dan dit stukje en dan weet je: op zo'n al te menselijke manier macht-uitoefenen dat is niet de *wijze-van-doen* van Jezus. Je merkt dat bijvoorbeeld heel duidelijk als je op een andere plaats in het evangelie leest dat bij zijn rondtrekken door Samaria de leerlingen vuur uit de hemel wilden afroepen over de Samaritanen die hen niet wilden ontvangen. Jezus wil dat absoluut niet, want dat is niet zijn *wijze-van-doen*. Als Jezus macht heeft in de hemel en op aarde, dan is dat niet om mensen eronder te houden of te kleineren, maar

juist om hen te verheffen, vrij te maken en tot bloei te laten komen. Alle macht zet Hij daarvoor in en de leerlingen moeten en hele tijd met Hem optrekken om dat te leren en over te nemen.

Wat is dan precies de *wijze-van-doen* van Jezus, en wat is de bedoeling van dat afscheid van zijn leerlingen met zoveel geboden, met zoveel wat moet? Je komt het antwoord op het spoor, als je zoals mgr. Ernst deed, de tijd neemt om het rustig te onderzoeken. Mgr. Ernst heeft tot heel hoge leeftijd veel gelezen en nagedacht. Daarvan getuigt bijvoorbeeld zijn laatste boekje uit 2005 dat hij schreef als emeritus-bisschop "Geloofservaring van de oorsprong". Een van de eerste dingen die hij me vroeg toen ik hem begon te bezoeken, getuigt er ook van. Bij een bezoek in 2013 vroeg hij: wat betekent toch die lange en diepzinnige proloog van het Johannes-evangelie? Daar was ik niet op voorbereid. Hij was toen 96 jaar en nog steeds geboeid door de *wijze-van-doen* van Jezus.

Als je dus de tijd en rust neemt, dan zie je dat alles in dit stukje evangelie op een berg gebeurt en dat het – tenminste voor de Joodse oren van de leerlingen – wel heel sterk herinnert aan Mozes. Op het einde van zijn leven gaf Mozes op een berg aan zijn opvolger Jozua de opdracht om de geboden van de Heer, – de tien geboden – te onderhouden en ze aan het volk te leren. Jozua kreeg daarbij een belofte van God: "Ik zal met u zijn zoals Ik met Mozes ben geweest". Dat zijn bijna dezelfde woorden die Jezus aan zijn leerlingen zegt: "Ziet, Ik ben met U tot alle dagen tot aan de voleinding der wereld". Het lijkt er dus sterk op dat de evangelist een tafereel uit het Oude Testament heeft nagetekend en er andere personen heeft in gezet. De bedoeling daarvan is om de continue *wijze-van-doen* van God te onderstrepen. Er is veel wat hetzelfde is, maar er is ook verschil. In het Oude Testament heb je God aan de ene kant, Mozes aan de andere kant die wordt opgevolgd door Jozua. In het Nieuwe Testament worden hemel en aarde verbonden op een nieuwe wijze door Jezus: er is een nieuw Verbond. Je hebt aan de ene kant de Vader, en Jezus gaat naar Hem toe, en Jezus doet de belofte aan de leerlingen van bij hen te blijven. Daarmee is op de eerste plaats duidelijk dat Jezus op één lijn geplaatst wordt met God: want niet de Vader belooft bij de leerlingen te zijn, maar Jezus. En ten tweede wordt daarmee duidelijk dat de leerlingen niet de plaats innemen van Jezus, zoals Jozua de plaats innam van Mozes. Dat heeft een diepe betekenis voor de gemeenschap van de leerlingen. Het betekent dat Jezus aan het werk blijft en dat de leerlingen van Jezus, vanaf het begin en in alle tijden, nooit de eigen taak van Jezus overnemen. De leerlingen helpen, maar moeten Hem niet voor de voeten lopen: ze mogen steeds zich voegen in de *wijze-van-doen* van Jezus. Dat is het begin en het beginsel van de kerk, dat is "de wijs" waarvan ze zich niet vanaf moeten laten brengen.

Het evangelie presenteert Jezus dus wel als iemand die macht heeft, maar die macht wordt alleen aangewend tot heil. De leerlingen mogen die *wijze-van-doen* overnemen. In hun misplaatste ijver zouden de leerlingen vuur uit de hemel willen afroepen over Samaritanen. Jezus' manier van doen is heel anders: Hij roept het vuur van de H. Geest af over zijn leerlingen, om hen van binnen uit te bezielen, zodat ze zijn *wijze-van-doen* kunnen overnemen. Dat viert men met Pinksteren elk jaar, ook weer komende zondag. Dat doorgeven van de bezieling, van de H. Geest is iets waar mgr. Ernst heel veel tijd aan gegeven heeft. Ik heb het dan over het sacrament van het Vormsel dat hij aan hele generaties gelovigen in het bisdom heeft toegediend (ikzelf hoor bij de tallozen die door hem gevormd zijn). Daar geloofde hij in: in het sacrament de H. Geest doorgeven, de *wijze-van-doen* van Jezus bewaren en doorgeven. In een geloofsgesprek in 2011 zei hij dat het voor hem steeds meer de kern van zijn priester-zijn is geworden: Christus present stellen en van daaruit dienstbaar zijn aan de naaste.

Op twee momenten in zijn leven is er een heel concreet beroep gedaan op hem. Op Goede Vrijdag 1947 overleed zijn voorganger op Bovendonk en moest hij lopende het jaar cursussen overnemen. Op tweede paasdag 1967 overleed mgr. De Vet en moest hij met onmiddellijke ingang de eindverantwoordelijkheid overnemen, als kapittel-vicaris en een paar maanden later als nieuwe bisschop.

Mgr. Ernst kon dat omdat de *wijze-van-doen* van Jezus voor hem steeds twee dingen betekende: ten eerste dat hij de tijd nam voor gebed, voor het vieren van de sacramenten. De *wijze-van-doen* van Jezus is namelijk niet een leerboek, nog minder een boek met regels; het is op de eerste plaats met de levende Heer omgaan en zijn *wijze-van-doen* afkijken. Dat verandert een mens van binnen uit en zo wordt een mens dienstbaar aan het geluk van de ander. En ten tweede betekende de *wijze-van-doen* van Jezus voor mgr. Ernst dus een grote dienstbaarheid en inzet voor het geluk van de naaste. Daaruit vloeide voort zijn grote aandacht voor de caritas in al zijn vormen. Zijn episcopaat is getekend door zulke initiatieven: het opzetten van arbeidspastoraat, het inzetten op sociale gerechtigheid en vrede, grote betrokkenheid bij Pax Christi. Velen van u kunnen getuigen dat Mgr. Ernst de tijd nam om naar mensen te luisteren, om met volle aandacht bij hen te zijn. Dat was dus niet alleen een kwestie van een vriendelijk karakter, maar hij heeft zich daarin bewust laten vormen. Het gedachtengoed van de filosoof Emmanuel Levinas hielp hem daarbij; die filosoof zei: "Ik word ik in het aangezicht van de ander". Wat mgr. Ernst zelf heeft ervaren in de omgang met Christus, heeft hem gevormd en hij heeft die *wijze-van-doen* in praktijk gebracht in de omgang met anderen.

Hoe neem je afscheid van zo'n rijk leven? Ik citeer uit een interview bij zijn 70-jarig priesterschap in 2011. Zoals degenen die hem bezochten weten, heeft hij de kleine grafsteen van zijn ouders na de renovatie van het graf bij zich op de kamer bewaard; daarover sprekend zei hij: "Ik geloof dat het niet ophoudt bij de dood. Ik geloof in de Verrezenen en het grote geheim dat daar ontsloten wordt. De vraag over leven en dood wordt opgelost door de overwinning van het leven. Zo kijk ik naar mijn eigen dood – dat ik mij volkomen aan God kan toevertrouwen. Hoe of wat – dat ontgaat ons mensen, maar helemaal vertrouwen op God, dat tracht ik te doen." Dat, broeders en zusters, is de *wijze-van-doen* van mgr. Ernst, afgekeken van Jezus en zich langzaam eigen gemaakt en in de praktijk gebracht. Afscheid nemen is daarom niet anders dan hem vandaag toe te vertrouwen aan God en ons niet van de wijs te laten brengen, maar zelf die *wijze-van-doen* die Jezus begon, ons nog meer aanleren en in praktijk brengen.